

KOSMORAMAS *blå* BOG

LATOUR, ALEXANDER NAPOLEON ULYSSES, amer. dreng af fr. indvandrerfamilie, f. 1936, opvokset og bosat i Louisianas sumpskove omkring Mississippiflodens udmundning i den mexicanske golf. Op til sit 12. år lever drengen med de store erobrernavne et spændende og harmonisk drengeliv som et selvfølgeligt led af den ejendommelige sumpnatur, der omgiver ham. Fra utallige padleture i sin lille pram kender A. hver flodarm i „landskabet“, han er fortløbig med stedets flora, fauna og klima, og han har let ved at finde sig venner blandt dyrene – en lille vaskebjørn er hans foretrukne legekammerat. Ganske vist gemmer naturidyllen også sine farer, først og fremmest repræsenteret af de grådige krokodiller. Men også dem er A. kendt med, de har deres selvfølgelige plads i hans forestillingsverden, han ved nøjagtigt, hvad de står for og er derfor heller ikke ræd for at tage kampen op med dem, når de truer en væsentlig del af hans verden, f. eks. hans vaskebjørn. Der er på en vis måde ligevægt og forståelse mellem den lille jæger og det store krybdyr – selvom altså dyret må lade livet for menneskets våben. Krokodillen er med andre ord ikke en trusel mod, men tværtimod en bekræftelse på A.s liv i og med naturen. Den egentlige og alvorlige trusel mod hans eksistens kommer slet ikke fra den kant, men derimod fra den menneskeverden, teknikken, som han ganske mangler fortrolighed med. Han møder truslen første gang, da olieskibets flydende kolos af et boretårn en dag baner sig vej ind i det jomfruelige sumpterræn for at lægge sig fast på en udvalgt boreplads. A. betragter på een gang nysgerrigt og mistænksomt uhyret fra sin pram – han drages til det nye, men aner samtidig dets uoverskuelighed. Til at begynde med har mistænksomheden overtaget, men den viger efterhånden for en interesseret medleven i, hvad der sker på boretårnet. Igennem dette omsving i den åbne levende drengesjel etableres den forsoning mellem teknik og menneske, mellem natur og kultur, som er en uomgængelig forudsætning

for en lykkelig udvikling af det menneskelige samfund. Den endelige besøgelse af forbundet finder sted den dag, da A. efter et fatalt uheld med boringen i al hemmelighed kaster sin lille amulet, saltposen, i borehullet for derved at fremskynde det gunstige resultat. Det liv, der herefter ligger foran ham og hans familie er et andet end det, de hidtil har fundet sig hjemme i – men det er ikke

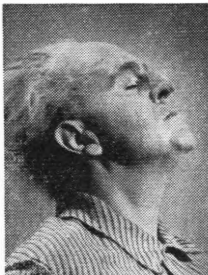
Ulysses leende farvel til sine nye venner – siddende på de nye oliehaner midt i sumpen – som et glad monument for fremtiden. (*Joseph Boudreaux i Robert Flabertys „En Louisiana fortælling“ 1948.*)

*

LOLA-LOLA, ty. syngepige, f. omk. 1905. L.-L. er i besiddelse af en ram og utilsløret erotisk udstråling, som hun har gjort til sin levevej ved at optræde i de folkeligste kunsttempel i den tyske provins. Med et lækkert sortstrømpet bentøj som blikfang for en ublu-færdigt hidsende mørk stemme afleverer hun sine frivoleentydige viser til studenters og godtfolks larmende fryd. Hun er den vellystige lastefuldheds amoraliske præstinde, som i gøglens rampelys har en social og psykologisk funktion at udfylde selv i lillebyens liv. Men ophæves grænsen mellem scenen og salen – blander hun sig med de andagtssøgende bedsteborgere i templet, da bliver hun undergangens redskab. Det er just det, der sker, da hendes trup omk. 1929 giver sine forestillinger til bedste i knejpen „Den blå Engel“ i en købstad som så mange andre. Her falder en af det stedlige gymnasiums agtværdige lærere pladask for hende – paradoksalt nok i et forsøg på at håndhæve den moralske disciplin i sin skoles ældste klasser, drengene har nemlig vejret pigens attraktioner før hr. læreren brænder sig på dem. For L.-L. betyder respektabilitetens ubarmhertige ydmygelse og destruktion intet, til trods for at hun bliver så dybt involveret i den, at hun bliver gift med professoren, efter at denne har måttet opgive lærergerningen for et tribuneklovnummer af primitiveste slags. Hun deltager i virkeligheden slet ikke i ødelæggelsen, vil den egentlig slet ikke, men afstedkommer den bare. Den gør heller ikke noget indtryk på hende, hvorfor hun ikke behøver at undse sig for at bedrage sin eksprofessor og klovnagtemand ude i kulissen, netop da hans fornedrelse kulminerer med hans optræden som dumpeper på „Den blå Engel“s tribune i hans tidligere hjemby. Moralsk og socialt er L.-L. en outsider – på een gang et oprør mod og en bekræftelse på den puritanske småborgerlighed, hun er et produkt af. (*Marlene Dietrich i Josef v. Sternbergs „Den blå Engel“ 1930.*)

MABUSE, ty. læge og storforbryder, f. ca. 1890, d. 1932. Dr. M.s herskende egenskab var en patologisk utæmmelig vilje til magt. Som læge havde han særlige muligheder for at realisere denne vilje, idet hans faglige viden om menneskesindet satte ham i stand til med hypnosens hjælp at styre andre menneskers handlinger. Gennem en skrupelløs udnyttelse af dette talent kombineret med en borende skarp analytisk og organisatorisk begavelse af geniformat etablerede Dr. M. sit eget lille farlige diktatur uden for lovens rammer, med mordet, attentatet, røveriet, falskmøntneriet og andre ædle beskæftigelser som sine foretrukne domæner. Til hans genialitet hørte også en forbløffende evne til ikke at være sig selv, til at fornægte sin egen personlighed – ingen, der arbejdede for ham, vidste nøjagtig, hvem han var, simpelthen fordi han evnede at skifte identitet efter behag. Just det mangetydige i hans person gav ham den hensynsløse uansvarlighed, som var en forudsætning for hans position. Derfor er det heller ikke at undre sig over, at den endelige afsløring af hans identitet skulle føre ham ind i sindssygens mørke. Afsløringen fandt sted i 1922 og endte med hans indlæggelse på et sindssygehospital under psykiateren professor Baum. Ved en identitetsfordobling, der ligner en tanke, skulle netop denne vanskelige give hans forrykte ideer en indflydelse så stor som aldrig før. Næsten 10 år tilbragte Dr. M. bag klinikens mure, før han døde i 1932. I al denne tid forstrede den faldne spillers syge sind det ene kriminelle projekt efter det andet – så minutøst og sikkert gennemarbejdet, at fristelsen til at sætte „testamentet“s planer i værk viste sig stor for doktorens kollega på den anden side tremmerne, professor Baum. Også han oplugtes ved afsløringen af sindsformørkelsen – og blev derved en sidste grufuld bekræftelse på Dr. M.s dæmoniske despoti. – Ved at vælge sig den anerkendte forbyrdelse som operationsfelt satte Dr. M. sig uden for samfundet og afskar sig derved fra at vinde den position i fuldt dagslys, som siden blev indtaget af en af hans endnu farligere åndsbeslægtede. Som påpeget af dr. S. Kracauer hørte Dr. M. til i den forreste fortrop af den tyske tyranneprocession, der begyndte med Dr. Caligari og sluttede med Adolf Hitler. (Rudolf Klein-Rogge i *Fritz Langs* „Dr. Mabuse, der Spieler“ 1922 og „Doktor Mabus Testamente“ 1932).

Fra Filmmuseets plakatsamling

For kort tid siden døde pionerinstruktøren Alfred Lind, hvis „Den hvide Slavehandel“ omtales i artiklen om „Fotorama“ i dette nummer. Her er plakaten for hans italienske film „Dødsjockeyen“, der havde premiere herhjemme i 1916.

Noter

Fra 15. juni foreligger indexet til de første 5 årgange af „Kosmorama“. Pris: 1 kr. tilsendt.

☆

I forårsnummeret af „Sight and Sound“ skriver redaktøren, *Penelope Houston*, om den nye engelske film „Room at the Top“ af *Jack Clayton* – filmen vakte stor interesse på Cannes-festivalen og er sikret for Danmark. *Gavin Lambert* bidrager med nogle bidske uddrag af en „Hollywood Notebook“, og i en interessant enquete udtaler en række engelske filminstruktører sig om, hvad de ville filme, hvis de havde frie hænder.

☆

Det sidste nummer af „Film Quarterly“ bekræfter, at dette blad nu er det bedste af de amerikanske filmtidsskrifter. *Gavin Lambert* afviser filmatiseringen af „Miss Lonelyhearts“, og *Albert Johnson* afslutter sin grundige gennemgang af *Vincente Minnellis* arbejder. *Colm Young* skriver fængslende om de nye amerikanske instruktører i artiklen „The Hollywood War of Independence“.

☆

